РЕЦЕНЗИЯ

на дисертацията „ТЕАТРАЛНИ ТЕХНИКИ ЗА РАЗВИВАНЕ НА ИНТЕРАКТИВНИ ГОВОРНИ УМЕНИЯ В ОБУЧЕНИЕТО ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК КАТО ЧУЖД“,

представена за защита с цел да се получи научната и образователна степен ДОКТОР

Област на висше образование: 1. Педагогика

Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по...

Научна специалност: Методика на обучението по английски език като чужд

Име на дисертанта: **Николай Марков Николов**
Научен консултант: **доц. д-р Светлана Димитрова-Гюзелева**

Рецензент:

Енчо Недялков Герганов,

Професор по професионално направление: 3.2. Психология (Обща психология),
Доктор по психология,
Почетен професор на Нов български университет,
Департамент по когнитивна наука и психология

София, септември 2016

1. Данни за дисертанта

Дисертантът Николай Марков Николов е роден през 1978 г. Завършил е средното си образование в ГПЧЕ "Алеко Константинов", гр. Правец през 1997 год.. От 1997 до 2001 г. е студент в бакалавърската програма по тюркология в Софийски Университет "Св. Климент Охридски", която завършва с ОКС **бакалавър по тюркология** и с втора специалност по **английски език и литература**. През 2003 г. завършва магистърска програма по английска филология в СУ „Св. Климент Охридски" с ОКС **магистър по английска филология**, а през 2004 год. – и магистърска програма по тюркология в СУ „Св. Климент Охридски" с ОКС **магистър по тюркология**. Магистърската му теза по английска филология е на тема: "Повишаване на комуникативните умения чрез преподаване на стратегии", а магистърската му теза по тюркология е на тема: "Употреба на сложни прилагателни в турския и българския език и проблеми при превод". След завършването на висшето си образование е работил като преподавател по английски език в училища "Фарос" и във Втора Английска Езикова Гимназия "Томас Джеферсън", София. От 2005 г. е Управител на Езиков Център "Марконис" – гр. Ботевград. Николай Николов непрекъснато продължава да се обучава, като през 2011 – 2012 г. завършва в България различни програми за Международна преподавателска квалификация на Университета Кеймбридж (Cambridge TKT Module 1 – Language and background to language learning and teaching – март, 2011 год.; Cambridge TKT Module 2 – Lesson planning and use of resources for language teaching – март, 2011 год.; Cambridge TKT Module 3 – Managing the teaching and learning process – март, 2011 год.; Cambridge CELTA (Certificate in English Language Teaching to Adults) – август, 2011 год.; Cambridge TKT: Young Learners – април, 2012 год.; Cambridge TKT: Content and Language Integrated Learning – юни, 2012 год.). Той завършва тези програми, като се явява на ESOL Examinations в отворения изпитен център на Университета Кеймбридж "АВО – изпитен и езиков център", гр. София.

Николай Николов е и акредитиран изпитващ и оценител за международно признатите изпити на Изпитния борд "Cambridge English Language Assessment", както и за изпитите Pearson Tests of English на Изпитния борд "Pearson".

2. Данни за докторантурата

През 2014 г. Николай Николов е зачислен като докторант на самостоятелна подготовка в докторската програма по методика на обучението по съвременни езици към департамента по „Романистика и германистика" и „Англицистика" на Нов български университет. Той успешно завършва обучението си по тази програма, като покрива всички необходими кредити. Едновременно с това разработва дисертацията си, която е обсъдена през юли 2016 г. в департамента по „Романистика и германистика" и „Англицистика" и е взето решение да бъде насочена към защита за присъждане на образователната и научна степен ДОКТОР.

3. Данни за дисертацията и автореферата

Предложеният за защита дисертационен труд е посветен на един изключително интересен проблем, чието решаване има голямо значение за развиване на интерактивни говорни умения в чуждоезиковото обучение. Това е проблемът за ролята на театралните техники в обучението по английски език като чужд, насочени към развиване на интерактивни говорни умения. В дисертационния си труд авторът е разработил оригинален, собствен модел

T.I.M.E. (Teenodrama Interactive Method in English), който по същество е методология на чуждоезиково обучение за постигане на тези умения и компетентности. Благодарение на формирането им обучаваните ще могат да общуват успешно в различни житейски ситуации. В прегледа на литературата, посветена на комуникативните умения и театралните техники, Николай Николов разглежда както публикациите за комуникацията, дискурса и съответните речеви способности, така и за театралните техники най-вече по системата на Станиславски и съответните упражнения за успешното им прилагане. В четвъртия раздел „1.4. Методически основи“ на глава първа той подробно описва различни модели и методики на чуждоезиково обучение, като сугестопедията на д-р Лозанов, наративния формат в чуждоезиковото обучение, метода на цялостната физическа реакция, драмата като метод на обучение и глотодрамата. Наред с описанието на тези модели той им прави задълбочена оценка в сравнителен план с основните положения на собствения модел T.I.M.E. Тъкмо въз основа на съпоставителните оценки на тези модели той е успял да изгради своя оригинален модел T.I.M.E., който е операционализиран във висока степен и може да се приложи в практиката на обучението по английски като чужд. Благодарение на тази операционализация Николай Николов е успял да планира и проведе експериментално изследване, чиито резултати доказват приложимостта на модела за развиване на интерактивни говорни умения в обучението по английски като чужд. Това е описано подробно с множество примери и оценки във втора и трета глава на дисертацията. Основната цел на изследването е „да бъде разработен методически модел за развиване и усъвършенстване на интерактивните говорни умения на юношите, изучаващи английски език като чужд, чрез преподаване на езика-цел на професионални театрални техники, базирани на Системата на Станиславски и включване на обучаваните в сценична дейност на езика-цел“ (стр. 8). Тази цел е декомпозирана в пет изследователски задачи. От методологична гледна точка са зададени много точно експерименталните условия, чрез които може да се осъществи експерименталната проверка на основната хипотеза, а именно, „ че чрез метода **T.I.M.E**. за преподаване на професионални театрални техники на език-цел (английски), предшестващи участието на обучаваните в сценична дейност на езика-цел, се развиват и усъвършенстват интерактивните говорни умения на изучаващите чуждия език“ (стр. 9). Описанието на експеримента и резултатите от него е подробно, експлицитно и напълно достатъчно. То заема почти половината от обема на основната част на дисертацията. Като вземем предвид, че и приложенията с обем 439 стр. съдържат подробна информация за упражненията, учебното съдържание, тестовете и въпросниците за измерване на интерактивните говорни умения на участниците в контролната и експерименталната група по множество същностни показатели, можем да получим цялостна представа за тази многостранна изследователска и приложна дейност.

Експерименталното изследване е планирано и проведено при спазване на всички изисквания на методологията на научния експеримент. Николай Николов е приложил квазиекспериментален междугрупов дизайн, защото в случая е невъзможно едни и същи изследвани лица да участват веднъж в контролното и втори път в експерименталното условие, тъй като тези условия включват различни методи за формиране на комуникативни умения в чуждоезиковото обучение. Тъкмо поради това Николай Николов прилага класическия дизайн с контролна и експериментална група. При това е вложил специални усилия за формиране на двете групи така, че участниците в тях да са изравнени по повечето важни личностови

характеристики и фактори, свързани със степента на владеене на английски език , които могат да се отразят върху резултатите от обучението. Освен това той измерва формираните говорни умения по едни и същи показатели преди започването на експерименталното обучение, в средата и в края на обучението. Така разликите между постиженията на участниците в контролната и експерименталната група могат да се обяснят само с разликите в методите на обучение в двете групи. В началото на обучението не е намерена съществена разлика между участниците в двете групи по измеряемите показатели, докато в края на обучението тези разлики са статистически значими, като съществено по-добри са резултатите на участниците в експерименталната група в сравнение с резултатите на участниците в контролната група. Измервателните методики, чрез които Николай Николов измерва комуникативните умения на участниците в експеримента, са във висока степен надеждни и с много добра съдържателна валидност. Освен това той обхваща разнообразните аспекти на тези умения, като е измервал повече от 15 техни показателя. Разработил е и оригинален въпросник за самооценка на участниците в експеримента, който обогатява инструментариума и дава много ценна информация за ефекта от обучението с прилагане на театрални техники. Статистическата значимост на разликите между груповите оценки по всеки показател е оценена чрез t-критерий за числови редове и за процентни величини. Така резултатите от експеримента имат силата на доказателства за значимия ефект на театралните техники, използвани при обучението на участниците в експерименталната група, върху формирането на интерактивни говорни умения.

Отделните части на дисертацията са добре обособени и хармонизирани. Описанието следва логическата последователност на идеите, фазите на обучението и етапите на експеримента, след които са правени съответните измервания.

Дисертантът е обособил в два отделни тома приложенията с общ обем 439 стр., които съдържат пълната документация на експерименталното обучение по T.I.M.E. Така много лесно може да се намира необходимата допълнителна информация, когато се чете основния текст на дисертацията.

Авторефератът предава вярно и точно съдържанието на дисертационния труд.

4. Научни приноси

Справката за научните приноси отразяват реалните научни постижения в дисертационното изследване. Сред най-съществените научни приноси бих посочил следните.

На първо място Николай Николов е разработил оригинален модел T.I.M.E., който позволява да се развиват и повишават интерактивните говорни умения на обучаваните на езика-цел (английски). Ефективността на модела е доказана чрез експериментално изследване, планирано и проведено при пълно съответствие с изискванията на съвременната методология на научния експеримент.

Съществен научен и научноприложен принос има и разработената от него Детайлизирана система за оценка (ДСО), която регистрира както грешките, така и положителните аспекти в устното общуване на оценяваните обучавани. Показателите на тази

система могат да бъдат използвани за по-точно и многоаспектно оценяване на устното интерактивно представяне на обучаваните, изучаващи английски език на ниво B1 B2 и C1 според OEEP. Тази система за оценяване преодолява холистичния подход на оценяването чрез повечето стандартизирани устни тестове.

5. Публикации и участия в научни форуми

По темата на дисертацията са публикувани две статии в научни издания на Нов български университет и една книга. Освен това са изнесени доклади на 15 международни научни форума. Тези публикации и доклади на научни форуми представят основните части от съдържанието на дисертацията и запознават научната общност с най-съществените теоретични и приложни приноси на дисертационното изследване.

6. Заключение

Дисертационният труд на Николай Николов е фундаментално изследване за ролята на театралните техники в обучението по английски език като чужд, насочени към развиване на интерактивни говорни умения. Авторът е разработил оригинален модел на обучение, включващо тези техники. Експерименталната проверка на този модел потвърждава ефективността му за формиране на интерактивни комуникативни умения на учещите английски като чужд. Николай Николов познава литературата по разработените в дисертацията проблеми, владее методологията на експерименталните изследвания, разработил е методика на обучението по английски като чужд с приложение на театрални техники. Не на последно място е извършил огромна по обем и времеемкост работа по индексирането на говорната продукция на участниците в експеримента и измерването й по 15 показателя.

Високите оценки за достойнствата на дисертационния труд и научните приноси в него ми дават основание да направя заключението, че дисертационното изследване удовлетворява най-високите изисквания към дисертация за получаване на образователната и научна степен „ДОКТОР“. Въз основа на всичко казано дотук предлагам **да се присъди на Николай Марков Николов образователната и научна степен ДОКТОР.** Призовавам уважаемите членове на Научното жури по защитата на дисертацията също да гласуват за това предложение.

3 септември 2016 г.

Подпис:

/Проф. Енчо Герганов, д-р/